

مقدمه استاد ثبوتی برای کتاب‌های نوبل

بنیان‌گذار دانشگاه تحصیلات تکمیلی در علوم پایه - زنجان

۱۳۹۵

کم و بیش دویست سال از زمان‌هایی که با دانش نوین از اروپا آمده آشنا شده‌ایم، می‌گذرد. در سال‌های اول آشنایی، اروپا رفته‌هایمان شیفته و مبهوت و بعضاً مرعوب شدند. در خانه‌مانده‌هایمان اکثراً بی‌خبر ماندند، کم‌خبرانمان دانش غربی را مناسب حال و شأن خود ندانستند، حتی خطرناک و ویران‌کننده ساختار اجتماعی و عقیدتی جامعه دیدند و مقاومت کردند. ولی هر چه بود از تولیدات تکنولوژی نوظهور غربی نتوانستند چشم‌پوشند. خریدند و استفاده کردند. و به تدریج پذیرفتند که دانش‌های نوین به ذات خود عیبی ندارند و هر عیبی که هست دست‌کم بخشی از آن در کاستی‌های خودمان است.

به هر حال، در حال حاضر در هر شهر و روستا، دانشگاه و مراکز آموزش عالی داریم. کمی کمتر از پنج میلیون دانشجوی در حال تحصیل و کمی بیشتر از دو میلیون دانش‌آموخته دانشگاهی جوایز کار داریم. جای شکر دارد که در میان کشورهای همسایه یکی از باسوادترین‌ها هستیم. خداوند آنهایی را که سبب این خیر شده‌اند و رفته‌اند، اعم از معلم و استاد و سیاست‌گزار، رحمت کند و به آنهایی که حی و حاضرند و به خدمت ادامه می‌دهند توفیق دهد.

ولی در مقوله دانش‌های روز و فناوری‌های ناشی از آن‌ها هنوز شاهد مقصود را در آغوش نکشیده‌ایم. هنوز هیچ نظریه و مکتب علمی که در سطح دنیا بدرخشد و اعتبار جهانی بیاورد به وجود نیآورده‌ایم. هنوز هیچ تکنولوژی خانه‌زادی که دنیا خریدار آن باشد عرضه نکرده‌ایم. هنوز بسیاری از نهادهای علمی و فناورانه ما بطور باید و شاید در سطح جهانی انگشت‌نما نیستند (شاید بتوان بعضی از گروه‌های پزشکی‌مان را از این داور سخت‌گیرانه کنار گذاشت). چه کم داریم که نمی‌گذارد از فاز خریداری و مصرف‌کنندگی دانش و تکنولوژی بگذریم و به فاز آفرینندگی آن برسیم؟ دیگران این مراحل را پشت سر گذاشته‌اند، ژاپن، کره جنوبی، هند، سنگاپور و اخیراً ازدهای سرخ چین نمونه‌های مثال‌زدنی هستند. به گمان من نارسایی را باید در تفکر هیچ‌انگاری جامعه و نبود اعتماد در نظام مدیریتی آن اعم از بخش عمومی و خصوصی جست و جو کنیم. آخر در کشوری که دوسوم نهادهای دولتی آن نقش نظارت، حراست و بازرسی و حساب‌رسی دارند که یک‌سوم دیگر خطا نکنند و درست کار باشند، آدم جسور و خلاق و مبتکر که به خود اعتماد کند، نو بیندیشد، نو بگوید و نو بیاورد به وجود نمی‌آید. غرض از این مقدمه نه چندان کوتاه درد دل بود که گوشه‌ای از دغدغه‌هایی را که در دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان داریم، گفته باشم.

به سراغ کتاب نوبل ۲۰۱۳ بروم. از تأسیس دانشگاه تحصیلات تکمیلی در علوم پایه - زنجان در این تاریخ (۱۳۹۵) بیست و چهار سال می‌گذرد. در اساسنامه دانشگاه نوشته شده دانشگاه علوم پایه زنجان جایی است برای «آموزش در عالی‌ترین سطح، و پژوهش بنیادی در مرزهای دانش». در طول این ۲۴ سال استاد و دانشجو و کادر خدماتی کوشیده‌ایم این تکلیف

اساسنامه‌ای را محترم بداریم و اجازه ندهیم هیچ مانعی فرآیند یاد دادن و یاد گرفتن را مختل کند. خداوند را شاکریم که در حد توان موفق شده‌ایم. در داخل و خارج کشور اسم و رسم داریم. به مرحله‌ای رسیده‌ایم که دامنه یاد دادن و یاد گرفتن را به خارج از دانشگاه به میان مردم، بین نوجوانان و جوانان و بزرگ‌ترها نیز بکشانیم. به عبارت دیگر می‌خواهیم ترویج علم کنیم. محتاج دعا و حمایت هستیم و انشالله دریغ نخواهید داشت.

در راستای ترویج علم به نظر ماندانا فرهادیان، محمد چهارسوقی و سارا محمدی‌نژاد رسیده است که نمونه‌ای از آنچه طلایه‌داران دانش جهانی کرده‌اند و چگونگی طلایه‌دار شدن شان را به جوانان و پیران‌مان عرضه کنند. ماندانا فرهادیان از اولین دانش‌آموخته‌گان دانشگاه ماست؛ محمد چهارسوقی، از فارغ‌التحصیلان اولین دوره دکتري پیوسته فیزیک، و اکنون عضو هیئت علمی دانشکده فیزیک است؛ سارا محمدی‌نژاد نیز از فارغ‌التحصیلان دوره‌های بعدی دکتري پیوسته فیزیک است اکنون به عنوان هیئت علمی در دانشکده علوم زیستی مشغول به کار است. هر سه فیزیک‌دان‌اند. همت‌شان را که فراتر از انجام وظیفه، دغدغه‌های دیگری هم دارند تحسین می‌کنم. برایشان از درگاه خداوند متعال توفیق آرزو می‌کنم. خواننده عزیز در جلد اول این سری از انتشارات دانشگاه تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان، با برندگان جایزه نوبل سال ۲۰۱۳ و به ایجاز از کودکی و جوانی و سال‌های پختگی‌شان آشنا می‌شود. امیدواریم این برگ سبز از سه بزرگوار نام‌برده در بالا، با اقبال جوانان و مردمان روبرو شود و آن‌ها را به تداوم کار و نشر دو جلد دیگر آن، نوبل‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ و سال‌های آینده دل‌گرم‌تر سازد.

از فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران که در نشر این کتاب و دو کتاب بعدی سخاوت‌مندانه حمایت معنوی و مالی می‌کند تشکر می‌کنم. از جناب استاد رضا داوری رئیس دانشمند فرهنگستان که با نوشتن مقدمه مهر تأیید بر آن زده‌اند و از جناب دکتر محمد رضا شمس اردکانی دبیر محترم و دست و دل‌باز فرهنگستان صمیمانه سپاس گزارم.

یوسف ثبوتی

بنیانگذار دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان